

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Exordia ex abrupto, & concisa. Capvt XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Pro Rose.
Amerino

Credo ego vos (iudices) mirari quid sit cū tot summi oratores, hominesque nobilissimi sedeant, ego potissimum surrexerim, Is qui neque aetate, neque ingenio, neque auctoritate sim cum his comparandus. Omnes enim hi, quos videtis adesse in hac causa, iniuriam nouo scelere constatam putant oportere defendi, defendere ipsi propter iniquitatem temporum non audent. Ira fit vt adsint, propterea quod officium sequuntur: taceant autem idcirco, quia periculum metuumt. Quid ego? audacissimus ego in omnibus? minime. At tamen officiosior, quam ceteri: ne istius quidem laudis, ita sum cupidus, vt alij eam preceptam velim.

Adiunctum Iudicium.

Ad Pontif-

Cum nulla diuinitus, Pontifices, a maioribus nostris inuenta, atque instituta sunt, tū nihil praeclarior quam quod vos eosdem, & religionibus Deorum immortalium, & summa reip. praesse voluerunt: vt amplissimi, & clarissimi ciues temp. bene gerendo, Pontifices religiones sapienter interpretando temp. conferuarent. Quod si villo tempore magna causa in sacerdotum pop. Rom. iudicio, ac potestate versata est, hac profecto tanta est, vt omnis reip. dignitas, omnium ciuium salus, vita, libertas, ara, soci, Dij penates, bona fortuna, domicilia, vestrae sapientiae, fidei, potestatisq; commissa, creditaque esse videantur. A precatione pro Murana, quod precatus sum, &c.

Exordia ex abrupto, & concisa.

CAPVT XIII.

Exordia, quae vocantur ex abrupto, sine insinuatione, & cuniculis, quasi quodam calore mentis excussa apprimè decet negotia feruida, & viros acres, laconicaeq; breuitatis amatores. Idcirco saepe in concionibus Imperatorum, & ducum vsurpantur, vt est annotare in Liuiο.

Admutius
apud Lini.
Manlium
Capitolium.

Spectatum huc ad rem fruendans oculis superiorum caedes, & incendia venimus? Quousque tandem ignorabitis vires vestras, quas natura, ne belluas quidem voluit ignorare? Quid istas miles, non cum Latino, Sabinoque hoste res est, quem victum armis, so-

ciū ex hoste facias. In belluas strinximus ferum. Hauriendus, aut dandus est sanguis.

Hic praebituri vos telis hostium estis in-

defensi, inulti: Quid igitur arma habetis?

Quae tristia milites haec, quae insolita cunctatio est? Hostem, an me, an vos igroratis?

Tempus, quod saepe optastis venit, quo vobis potestas fieret virtutem vestram ostendendi.

Τὶ λῶστε τὰς ἐνέπαινον μὲν βίω, πὶ βίω δὲ γλῶσσαν νόμον δὲ λεύεσσαν.

Quid soluitis ordinem laudabilem, quid cogitis linguam legi feruentem.

Ferro hic tibi submouendus sum Appi, vt tacitum feras, quod celari vis.

Hoc in aeterniore orationem est retortum.

Neque nouum, neque inopinatum mihi est, Quirites, si quod vnum familiae nostrae semper obiectum est ab seditiosis Tribunis, id nunc ego quoque audiam.

Hoc etiam admirabilitatem habet in breuitate.

Ἡ δὴ ὅτε οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆ γῆς, καὶ ἡ γῆ μετὰ τὸ ὑπερ τῶ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νόμον ἐν θαλάσῃ ἔξωσι, καὶ οἱ ἄνθρωποι πρότερον ἐν θρωσσοί.

Nunc profecto caelum sub terra erit, terraque caelo supereminebit, homines mare incolent. Pisces domicilium prius, hominum accipient.

Sequens ad suuoriam peropportunum.

Ἐν οἷ νῦν Καλλιμαχα ὅτι ἡ καταδολῶσαι Αθήνας: ἡ ἐλευθέρως ποιήσαντα μνημόσυμον λιπιδῶν τῶ πάντα ἀνθρώπων βίον, οἷον οὐδε Ἀρμόδιον τε καὶ Ἀριστογείτων λείπωσι.

In te Callimache situm est: Vtū Athenae in seruitutem redigantur. An tu eas liberando, memoriam tui in omne aeuum relinquis, qualem nec Armodius quidem, atque Aristogiton reliquerunt.

Abruptum illud est, & concisum, simulque admirabilitate distinctum.

[En(Quirites) illius Appij progenies, qui decemuir in annum creatus, altero anno se ipse creauit, tertio, nec ab se, nec ab villo creatus, priuatus fasces, & Imperium obtinuit. Nec ante continuando abstulit magistratus, quam obruerent eum male parta, male gesta, male retenta imperia.]

Aliud

Popilius.

Vestius.

Camillus.

Porcius.

Cato.

Gregor.

Nazianke.

in plaga.

granatis.

Appius.

Exordium.

per

ostioque.

Societes a.

pub Herod.

Ouidius

imitatus

est.

Exordium

concisum &

admirabile.

P. Sempronium.

Aliud breui rotunditate collectum rem-
poni statim ob oculos, vt.

*Eurypole-
mus apud
Xenoph.* Τὰ μὲν κατηγορήσαν, ὧ ἄνδρες Ἀθηνᾶσιοι,
ἀνέλεω εἰδᾶδε Περικλέες ἀναγκαῖός μοι ὄν-
τος, καὶ ὅπτηκός ἐστι, καὶ Διομέδοντος φίλος, τὰ
δὲ ὑπεραπολογησάμενος, τὰ δὲ ἔξι μὲν βλε-
σίων ἀμυδοκεία ἄριστα εἶναι ἀπ᾽ ἀσκήτη πόλει.

Partim accusaturus. (viri Athenienses)
Periclem necessarium, & amicum meum, at-
que Diomedontem mihi beneuolentia con-
iunctum huc ascendis Partim etiam suaturus,
quæ reip. maximè salutaria esse videntur.

Hoc quod sequitur, habet in grauitate fe-
stiuitatem.

*Demaratus
apud Hero.* Βασιλεῦ κότερος ἀληθινή χρηθίμαί πρὸς
σε ἢ ἡδονῆ.

Vtrum apud te Rex vtar veritate, an iucū-
ditate?

Aliud celeritatem habet in suauitate, vt

*Cyrus apud
Xenoph.* Ἄνδρες σύμμαχοι ἀνθρώπων τὸ γεγενη-
μένων πάθος, τὸ γὰρ ἀμαρτάνειν ἀνθρώπους
δίτας, οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν.

Viri socij humanum est, quod aduersi ac-
cidit. Nam quod homines errēt, vt homines,
nihil puto mirandum esse.

Istud laconicum est.

*Archida-
mus apud
Thucid.* Δίχρημα λέγετε, ὧ ἄνδρες πλαταεῖς, ἢ μὴ
ποιεῖτε ὅμοια τοῖς λόγοις.

Rectè dicitis (viri Plataenses) si verbis
facta respondeant.

E iam à similitudine exorsus est Xeno-
phon.

*Timolauus
apud Xeno-
phonem.* Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ (ὧ ἄνδρες σύμμαχοι) ὅμοι-
ον εἶναι τὸ τῆς λακεδαίμονων πρᾶγμα οἷον περ
τὸ τῆς ποταμῶν.

Atqui mihi videtur (viri socij) res Lace-
dæmoniorum perinde se habere, ac fluuiio-
rum, &c.

Conuenit sequens in rem bene gestam,
& gratulationem.

Bene habet (Quintiles) vicit disciplina mi-
litaris, vicit Imperij maiestas.

*Tharyrius a-
pud Liniū.
Seneca cont.
lib. 6.* Audite rem nouam, fratrem crudelem,
noueam misericordem.

De narratione.

Narrationis diuisio, & vsus.

CAPVT XIII.

*Narratio-
nis diuisio.*

Antequam ad narrationis præcepta pro-
grediar longius, tantisper subsisto in li-
mine: quo verbi distinguam ambiguitatem.
Plerique enim narrationem in eas angustias
adduxerunt, vt id solum esse vellent, quod
facti ciuilib, statisque causæ, vt cædis, vt fur-
ti, vt sacrilegij, & cæc. expositionem comple-
teretur, quò fit vt eorum de narrationibus
præcepta tenuia saepe sint, & inter vnius iudi-
cialis generis fines contenta. Verum notatio-
ne dignum est, quod obseruat Quintilianus,
*aliud esse narrationem causæ, aliud eorum, quæ
pertinent ad causam.*

Narratio causæ tota iudicialis est, quæ rei,
de qua quaritur continet enucleationem, vt
cædis Clodianæ in Miloniana. Eorum verò,
quæ pertinet ad causam latè sumitur pro cui-
usque rei, vel facti expositione.

Huius octo species commenti sunt argu-
mentosi Rhetores, & vt solent in plerisque
nimij, cuius diuisionis auctor est Curius For-
tunatianus, apud quem in artis Rhetoricæ
scholis sic distribuitur.

Prima narratio dicitur *διήγησις*, quæ princi-
palis est totam facti rationem solidè ample-
ctens.

Secunda *ἀντιδιήγησις*, quæ fit cum res secus
narratur, quàm ab aduersario fuerit expo-
sita.

Tertia est *μετρηθί διήγησις*, quæ non prima-
riam tanti facti rationem, sed omnes eius par-
tes, & circumstantias, enucleatè discuit.

Quarta est *παράδιήγησις*, quæ aliquas res ge-
stas extra causam positas inducit, ad confir-
mationem tamen causæ non inutiles, vt si
dicturus de Seij furtis, nonnulla de eius in-
gluue, & intemperantia, quasi rapacitatis fo-
mite differas.

Quinta *ὑποδιήγησις* narratio, quæ quæstio-
ni comprobandæ subiungitur, & quasi subin-
textitur à propria narrationis sede digressa.

Sexta est *καταδιήγησις*, quæ fit cum tota o-
ratiō narratiua est.

Septima est *ἐπιδιήγησις*, quum latius in quæ-
stionibus, vel ante epilogos exequimur eas
res gestas, quas in narratione breuiter attingimus.

Vlti-